לקרובים. אע"ג שאין כאן יעוד שאין קדושין תופסין בה: **ורבי מאיר.** דדרים להאי לאמה בפוסק ע"מ שלא לייעד: **דרבנן.** לעיל בשמעתין דקתני אין מוכרה לקרובים: **אין מוכרה לאביו.** שאסורה לו משום בת בנו: **ולא לבנו.** דהויא ליה אמותו ואין קידושין תופסין בחייבי כריתות כדלקמן (דף סו:): **היכא דאיכא לד יעוד.** כשמוכרה לאביו ויש לו בן לייעדה לבנו דהויא ליה בת אחיו אבל כשמוכרה לבנו אין כאן לד יעוד לא לו ולא לבנו דהויא ליה אחות אביו: **בגופו יצא.** לקמיה מפרש: **יחידי יצא.** לקמיה מפרש: **הוה אמינא.** לא תצא בראשי אברים כעבד שיוצא ואין נוטל כלום אבל זו תצא ותטול דמי עיניה קמ"ל קרא יתירא דאין דין יציאה בחסרון אברים כלל: **יחידי נמכם.** לרבי אליעזר נמי משמע ליה בגופו לשון בגופו ומפרש ליה לומר שאם בא בגופו יחידי יצא יחידי: **מוסר לו.** על כרחו: **שאין מחשבין לו.** כשבא לגרע ולפדות את עצמו: **אלא מנה.** כמה מגיע ממנה לכל שנה של שש שנים שתות מנה וכמה מגרע לכל שנה[ב] ואם נותרה שנה נותן לו שתות מנה ולא אמרינן הרי השבח שנתייקרה הפעולה או החליף כח ועומד על מאתים תמנה מאתים לפעולת שש שנים ויתן לו שליש מנה: **מכסף מקנתו.** משעת מקנתו ישיב גאולתו: **הכסף.** נתקלקל: **שאין מחשבין לו.** את השנים שעליו לעבוד אלא במנה כאילו נמכר במנה ולקמיה יליף מאי חזית דדרים להו לקולא [ג] וידו של עובד כוכבים על התחתונה כדאמרן: **אמר אביי הריני כבן עזאי.** כי הוה בדיאתא דעתיה הוי רגיל למימר הכי הריני פתוח ומוכן להשיב לשואלי דבר תורה כבן עזאי שהיה דר בטבריא שהיה חריף ודרשן ואמר (בכורות נח.) כל חכמי ישראל לפני כקליפת השום חוץ מן הקרח הזה: **נדרשינהו לחומרא.** להחמיר על העבד השביח יתן כפי שניו הכסף ישיב לפי כסף מקנתו: **מדרבי יוסי ברבי חנינא.** שלא בא לידי עבדות אלא שהיה חשוד על השביעית: **אבקה של שביעית.** איסור הקל שבה העושה סחורה בפירותיה דהוה ליה לאו הבא מכלל עשה לאכלה (ויקרא כה) ולא לסחורה[ד]: **בשנת היובל אתא.** וכי תמכרו אם תמכרו ותקנו מה שאסרתי לכם בו סופך למכור ממכריך וכל כלי ביתך: **לא הרגיש.** לא שם לבו לפורענות הבא עליו לחזור בו מעבירה שבידו. גבי לא הרגיש גרסינן **לסוף שמוכר** [ה] **אם שדותיו** וגבי לא בא לידו בכולהו גרסי' בתוספתא[ה] **עד שמוכר** והכי משמע לא תבא בידו הרהור תשובה עד שבא לכל אלו: **מ"ש דקאני לא הרגיש[ו].** דמשמע אם לא הרגיש סופו לבא לכך וכולהו תנא לא בא לידו עד שמוכר דמשמע דפשיטא ליה לתנא דדרכו בכך דלא תבא לידו שיחזור בתשובה עד שיקבל עוד פורענות: **אע"ג דבאו בהאי ענינא לא בחיבא.** לדרוש בה סמיכת פרשה מכל מקום הואיל ופרשת רבית סמוכה לפרשת ממכר בית אחז סהדי שכבר מכר את בתו אם יש לו בת קטנה קודם שלוה ברבית דניחא ליה וכו': **וכי ימוך אחיך.** הכל בסדר סמיכת פרשיות הוא דורשו וכולן זו קשה משלפניה: **שנאמר גר.** פרשה אחרת היא הסמוכה לגמכר לך וכי תשיג יד גר ותוסג עמך וגו': זה

שאינו יוצא בראשי אברים כעבד. דס"ד דלא גרע מעבד כנעני שאינו יוצא בשש ויובל[ו] ובגרעון כסף ועובד את הבת ואפילו הכי יוצא בראשי אברים:

אבקה של שביעית. פירוש איסור קל שבה דעיקר איסור שביעית אינו אלא בעבודת קרקע כגון חרישה וזריעה אבל משא ומתן אינו אלא עשה בעלמא לאכלה ולא לסחורה ומסברא שבא לו עונש זה על משא ומתן מדה כנגד מדה[א]:

הא קמ"ל ליובן איניש ברתיה. אף על גב שמפדין אותה בעל כרחו[ב] מכל מקום רבית קשה יותר: **לעקר** זה עבודת כוכבים. שסופה [ד] לעקר[ג]:

ד"ז שייך לע"ב

עבד ד' ופשו ליה תרתי ניתיב ליה תרתי כפי שניו. פירש בקונטרס לא מיירי קרא לא בהשביח ולא בהכסיף וקשה דא"כ אמאי שני קרא בלישניה לכתוב אידי ואידי מכסף מקנתו או כפי שניו ואומר ה"ר ברוך הה"פ אם עוד רבות בשנים דעבד תרתי ופשו ליה אדבע ליתיב ליה אדבע מכסף מקנתו בין הכסף ובין השביח משום שהוא סמוך לזמן כיסה טפי מזמן יציאה ואם מעט נשאר בשנים דעבד אדבע ופש תרתי ניתיב ליה כפי שניו שהוא שוה עתה והוא סמוך לזמן יציאה בין הכסף ובין השביח[ד]:

(ד) **כל** הקונה עבד עברי בקונה אדון לעצמו. וקשה מאי אדון די לו להיות כאדונו ויש לומר כדאיתא בירושלמי[ה] דפעמים אין לו אלא כר אחת אם שוכב עליו בעצמו אינו מקיים כי טוב לו עמך ואם אינו שוכב עליו וגם אינו מוסרו לעבדו זו מדת סדום[ו] נמצא שע"כ צריך למסור לעבדו והיינו אדון לעצמו: גאולתו

לקרובים[ו] והלא דין הוא אם מוכרה לפסולין לא ימכרנה לקרובים מה למוכרה לפסולין שאם רצה לייעד מייעד ימכרנה לקרובים שאם רצה לייעד אינו מייעד אמר קרא לאמה מלמד שמוכרה לקרובים ור"מ לפסולין נפקא ליה מהיכא דנפקא ליה לר"א בקרובים סבר לה כרבנן דאמרי [ז]אין מוכרה לקרובים תני חדא [א]מוכרה לאביו ואין מוכרה לבנו ותניא אידך אין מוכרה לא לאביו ולא לבנו בשלמא אינו מוכרה לא לאביו ולא לבנו כרבנן אלא מוכרה לאביו ואין מוכרה לבנו כמאן לא כרבנן ולא כרבי אליעזר לעולם כרבנן [ב]מודו רבנן היכא דאיכא צד יעוד: ת"ר [1]אם בגפו יבא בגפו יצא בגופו נכנס בגופו יצא רבי אליעזר בן יעקב אומר יחידי נכנס יחידי יצא מאי (בגפו) בגופו נכנס בגופו יצא אמר רבא [2]לומר שאינו יוצא בראשי אברים כעבד א"ל אביי ההוא [2]מלא תצא כצאת העבדים [ד]נפקא אי מהתם הוה אמינא ניתיב ליה דמי עיניה וניפוק קמ"ל ר' אליעזר בן יעקב אומר יחידי נכנס יחידי יצא מאי יחידי יצא אמר רב נחמן בר יצחק הכי קאמר [ג]יש לו אשה ובנים רבו מוסר לו שפחה כנענית אין לו אשה ובנים אין רבו מוסר לו שפחה כנענית [ו]ת"ר [ד]נמכר במנה והשביח ועמד על מאתים מנין שאין מחשבין לו אלא [ה]מנה שנאמר [3]מכסף מקנתו נמכר במאתים והכסיף ועמד על מנה מנין שאין מחשבין לו אלא מנה תלמוד לומר [4]כפי שניו [ח]אין לי אלא עבד הנמכר לעובד כוכבים הואיל ונגאל [ט]בקרובים ידו על התחתונה נמכר לישראל מנלן ת"ל [י]שכיר שכיר לגזירה שוה אמר אביי [כ]הריני כבן עזאי בשוקי טבריא א"ל ההוא מרבנן לאביי מכדי הני קראי איכא למידרשינהו לקולא ואיכא למידרשינהו לחומרא מאי חזית דדרשינהו לקולא נידרשינהו לחומרא לא סלקא דעתך מדאקיל רחמנא לגביה [ל]דתניא [5]כי טוב לו עמך [מ]עמך במאכל ועמך במשתה שלא תהא אתה אוכל פת נקיה והוא אוכל פת קיבר אתה שותה יין ישן והוא שותה יין חדש אתה ישן על גבי מוכים והוא ישן על גבי התבן מכאן אמרו כל הקונה עבד עברי כקונה אדון לעצמו ואימא הני מילי לענין אכילה ושתיה כי היכי דלא ליצטער ליה הא לענין פדיון נחמיר עליה מדרבי יוסי בר' חנינא [נ]דתניא רבי יוסי ברבי חנינא אומר בא וראה כמה קשה אבקה של שביעית אדם נושא ונותן בפירות שביעית לסוף מוכר את מטלטליו שנאמר [6]בשנת היובל [פ] תשובו איש אל אחוזתו וסמיך ליה וכי תמכרו ממכר לעמיתך או קנה מיד עמיתך דבר הנקנה מיד [ס]ליד לא הרגיש לסוף מוכר את שדותיו שנאמר [7]כי ימוך אחיך ומכר מאחוזתו לא באת לידו עד שמוכר את ביתו שנאמר [8]כי ימכור בית מושב עיר חומה מאי שנא התם דאמר לא הרגיש ומאי שנא הכא דאמר לא באת לידו כדרב הונא [ע]דאמר רב הונא כיון שעבר אדם עבירה ושנה בה הותרה לו הותרה לו סלקא דעתך אלא נעשית לו כהיתר [י]לא באת לידו עד שמוכר את בתו שנאמר [2]וכי ימכור איש את בתו לאמה ואע"ג דבתו לא כתיבא בהאי ענינא הא קמ"ל ניזבין אינש ברתיה ולא ניזיף בריביתא מאי טעמא ברתיה מגרעא ונפקא והא מוספא ואזלא לא באת לידו עד שלוה ברבית שנא' [9]וכי ימוך אחיך ומטה ידו עמך וסמיך ליה אל תקח מאתו וגו' [ז]לא באת לידו עד שמוכר את עצמו שנאמר [10]וכי ימוך אחיך ונמכר לך[ק] [פ]לא לך אלא לגר שנאמר [11]לגר ולא לגר צדק אלא לגר תושב שנאמר גר תושב [ר]משפחת גר זה עובד כוכבים כשהוא אומר לעקר זה

מוכר את מטלטליו. מתמת עניות (שם). **בשנת היובל.** שביעית ויובל מדא היא (שם). וסמיך ליה וכי תמכרו ממכר. ודרשינן סמוכין והכי אמר רחמנא אם לא תשמרו מצות יובל סופכם למכור מטלטלין וכלי תשמיש (ערכין ל:). **לא הרגיש.** לא נזדעזע לשוב מן העבירה (שם). **לא באת לידו.** משמע שלא יעלה על לבו שיהא שוה עשיר שוה עשירה (שם). **נעשית לו כהיתר.** דומה בעיניו כהיתר, הלכך כרישא דלא עבר עדיין אלא פעם אחת תני לא הרגיש, דמשמע שהיה יודע ומותן אל לבו שהיה עובר, אבל לא נתעב מן העבירה ועשאה, ובפעם שניה תני לא באת לידו, שאפילו על לבו אין עולה שתהא עבירה (שם). **ניזבין אינש ברתיה ולא ניזיף בריביתא.** דרבית כתיב בהאי עניינא, דכתיב אל תקח מאתו נשך ותרבית וגו' והא ודאי מקמי שבא לידו הא דנהכי ניתא ליה (שם). **ברתיה מגרעא ונפקא.** שסתם מכירת הבת אינה שתהא שפחה אלא עד שיגיעו ימי נערות, ואם בא לפדותה בתוך כך מתשב הדמים שמכרה כמה מגיע לכל שנה שהיתה ראויה להיות ביד האדון, ולפי אותו חשבון המגיע לכל שנה מנכה לו האדון לכל שנה ושנה ששמשתו, כדתניא (לעיל יד:) והפדה מלמד שמגרעת פדיונה ויוצאה (שם). **לגר תושב.** שקבל עליו שלא לעבוד עבודת כוכבים ואוכל נבילות (ב"מ עא.).

תורה אור השלם

1. אִם בְּגַפּוֹ יָבֹא בְּגַפּוֹ יֵצֵא אִם בַּעַל אִשָּׁה הוּא וְיָצְאָה אִשְׁתּוֹ עִמּוֹ: שמות כא ג
2. וְכִי יִמְכֹּר אִישׁ אֶת בִּתּוֹ לְאָמָה לֹא תֵצֵא כְּצֵאת הָעֲבָדִים: שמות כא ז
3. אִם עוֹד רְבוֹת בַּשָּׁנִים לְפִדְיָתָן יָשִׁיב גְּאֻלָּתוֹ מִכֶּסֶף מִקְנָתוֹ: ויקרא כה נא
4. וְאִם מְעַט נִשְׁאַר בַּשָּׁנִים עַד שְׁנַת הַיֹּבֵל וְחִשַּׁב לוֹ כְּפִי שָׁנָיו יָשִׁיב אֶת גְּאֻלָּתוֹ: ויקרא כה נב
5. וְהָיָה כִּי יֹאמַר אֵלֶיךָ לֹא אֵצֵא מֵעִמָּךְ כִּי אָהַבְךָ וְאֶת בֵּיתֶךָ כִּי טוֹב לוֹ עִמָּךְ: דברים טו טז
6. בִּשְׁנַת הַיּוֹבֵל הַזֹּאת תָּשֻׁבוּ אִישׁ אֶל אֲחֻזָּתוֹ: ויקרא כה יג
7. כִּי יָמוֹךְ אָחִיךָ וּמָכַר מֵאֲחֻזָּתוֹ וּבָא גֹאֲלוֹ הַקָּרֹב אֵלָיו וְגָאַל אֵת מִמְכַּר אָחִיו: ויקרא כה כה
8. וְאִישׁ כִּי יִמְכֹּר בֵּית מוֹשַׁב עִיר חוֹמָה וְהָיְתָה גְאֻלָּתוֹ עַד תֹּם שְׁנַת מִמְכָּרוֹ יָמִים תִּהְיֶה גְאֻלָּתוֹ: ויקרא כה כט
9. וְכִי יָמוֹךְ אָחִיךָ וּמָטָה יָדוֹ עִמָּךְ וְהֶחֱזַקְתָּ בּוֹ גֵּר וְתוֹשָׁב וָחָי עִמָּךְ: ויקרא כה לה
10. וְכִי יָמוֹךְ אָחִיךָ עִמָּךְ וְנִמְכַּר לָךְ לֹא תַעֲבֹד בּוֹ עֲבֹדַת עָבֶד: ויקרא כה לט
11. וְכִי תַשִּׂיג יַד גֵּר וְתוֹשָׁב עִמָּךְ וּמָךְ אָחִיךָ עִמּוֹ וְנִמְכַּר לְגֵר תּוֹשָׁב עִמָּךְ אוֹ לְעֵקֶר מִשְׁפַּחַת גֵּר: ויקרא כה מז

מוסף תוספות

א. בנ"ש. וא"ת ומנלן דעל ידי סחורה בלבד קלקולים אלו שמפרש כאן באין עליו דילמא ע"י חרישה וזריעה דוקא הם באים וי"ל דהיינו מדה כנגד מדה ע"י שמכר פירות שביעית הוא מוכר את אשר לו. תוס' ערכין ל: ב. משום פגם משפחה. תוס' הרא"ש. ג. בנ"ש. לפי שסופן של ע"כ לעיקר דריש הכי. תוס' ערכין ל:. ד. ולהכי אתי יתורא דקרא אחר הסמוך אזלינן. תוס' ערכין ל: ע"ש.

הגהות הב"ח

(א) גמ' בשנת היובל הזאת תשובו: (ב) רש"י ד"ה אלא מנה וכו' מגרע לכל שנה שתות מנה ואם נותרה: (ג) ד"ה לא הרגיש וכו' לסוף שמוכר וגבי לא בא לידו כל"ל ומיבות את שדותיו נמחק: (ד) תוס' ד"ה כל ל"ל קודם ד"ה אבקה:

מוסף רש"י

אין מוכרה לקרובים. אין מוכרה האב לבתו לקרובים שהיא אסורה עליהם לייעד, דבעינן אשר לו יעדה (לעיל יח:). לקרובים שאין להם קדושין בה דבעינן רואיה לייעוד (לקמן מד:). אם בגפו יבא. שלא היה נשוי אשה כתרגומו אם בלאודוהי ולשון בכנפו שלא בא אלא כמות שהוא יחידי בתוך בגדו בכף בגדו (שמות כא ג). יש לו אשה ובנים רבו מוסר לו שפחה כנענית. בעל כרחו של עבד, דגזירה הכתוב היא, דכתיב אם בעל אשה הוא, וכתיב בתריה אם אדוניו יתן לו אשה וגו' (תמורה ל.). שיהיו לו ולדות ממנה (לעיל יד:). שאין מחשבין לו אלא מנה. כשבא לפדות עצמו מחשב כמה שנים משעה שנמכר (עד שנת היובל) ומחשב כמה מגיע מאותו מנה לכל שנה ושנה ואם עברו שנים או שלש שנים יעבה לו אדוניו לפי חשבון המגיע לכל שנה, כדכתיב כימי שכיר יהיה עמו (ערכין ל.). כפי שניו. משמע כפי שנים שעמד בהן, כלומר לפי מה שהוא שוה באותה שעה (שם). אין לי אלא עבד הנמכר לעובד כוכבים. דהאי קרא בנמכר לעבדו כתיב, כדכתיב וכי תשיג יד גר ותוסג וכו' (שם). **לבסוף** קצו א מיי' פ"ד מהל' עבדים הל' יא:
קצו ב מיי' שם הל' ו:
קצח ג מיי' שם פ"ג הלכה ד:
קצט ד מיי' שם פרק ב הלכה ט:
ר ה מיי' שם פ"ח הלכה ט:
רא ו מיי' שם פרק ד הלכה ב:
רב ז מיי' שם פרק ג הלכה ג (ב):

זה הנמכר לעבודת כוכבים עצמה. לחטוב עצים ושאר צרכיה ולא לשם אלהות: **הא אהדריה קרא.** לכל ישראל לרחם עליו: **לידחי אבן אחר הנופל.** אדחה אבן שלא תהא לו גאולה: **רבות בשנים.** משמע שיהא רבוי בשנים וכי אפשר להיותן מרובות על שש או מועטות: **אלא.** ה"ק אם יש רבוי בדמיו שנתרבה בתוך שנים הללו כגון שהשביח מכסף מקנתו חשוב כמשעת קנייה להקל: **נתמעט כספו.** בתוך שנים הללו חשוב אותו כפי דמי שניו של עכשיו: **ניסיב ליה.** דמי ארבע שנים ולא איירי קרא לא בהשביח ולא בהכסיף: **לאחלאין.** הגיע ידו לדמי חלי גרעונו יתנם וימעט חלי שניו מעליו: **או אין נגאל.** כלל אלא א"כ מצא כדי גאולתו: **שדה אחוזה.** כתיב בה [ב] ומצא כדי גאולתו ולא לחצאין [ג] והכא כתיב [מ] ישיב גאולתו ולא כתיב כדי: **או דילמא לקולא אמרינן.** דגאולת חצאין יש בה להקל ולהחמיר כדלקמיה והיכא דהוי קולא לגביה אמרינן דנגאל והיכא דהוי חומרא אמרינן דאינו נגאל כדאמר קרא גבי השביח והכסיף דאזלינן לקולא: **ואו אמרת.** לעיל (דף יח.) גנזבו חמש מאות ושוה אלף לדברי הכל אינו נמכר אלמא ונמכר כולו ולא חצי משמע הכא נמי דכתיב (ויקרא כה) או השיגה ידו ונגאל כולו ולא חצי משמע: **משכחת לה לקולא.** דהויא לה הגאולה קולא גביה לטובתו ומשכחת לה לרעתו: **וכניה במאה.** קנאו במנה ויהיב ליה האי עבד בתר הכי חמשים בגאולת חצי אי אמרת הויא גאולה כי אייקר תו לא [נ] ברשות דמריה אייקר אלא פלגיה ואם בא עכשיו לגמור פדיונו יהיב ליה מאה ונפיק: **ואי אמרת אינו נגאל.** אייקר כוליה ברשות דמריה ויהיב ליה מאה וחמשין: **והא אמרת נתרבה כו'.** דהיכא דנשבח אין מחשבים לו אלא כשעת מקנתו: **דאייקר וזל ואייקר.** שקנהו במאתים והוזל ועמד על מנה וחזיב ליה כפי שניו ונתן לו חמשים ולא הספיק לגמור פדיונו עד שהוקר ועמד על מאתים: ה"ג במסקנא **ואי אמרת אינו נגאל לחצאין הכי מאה פקדון ניהו גביה יהיב ליה ניהליה ונפיק.** ול"ג והא אמרת נתמעט כספו כו': **ואי אמרת אינו נגאל לחצאין.** לא קנאן המלוה בתורת גאולה ועכשיו [פ] שהכסיף הוא עומד כוליה לפדותו והרי זוזי הוו פקדון גביה ויהיב להו ניהליה ונפיק: **המוכר בית בעיר חומה.** שהוא נגאל עד שנה ולא יותר [ע]: **נגאל לחצאין.** אם נתן חצי דמיו בתוך שנה מפריק פלגיה אז לא: **גאולתו.** ימיס תהיה גאולתו [פ]: **הילא דגלי.** בכדי גאולתו למימרא דכולה גאולה בעינן גלי: **והילא.** דלא כתיב בה כדי לא מייתינן ליה: **שלוה.** אם אין לו לוה מאחרים ונגאל מה שאין כן מוכר בשדה אחוזה דבעינן והשיגה ידו (ויקרא כה [ג]) [ק] משמע נמי שנגאל לחצאין: **ואם נגאל יגאל.** במקדיש שדה אחוזה: **לפי שמלינו בו'.** ר"ש דריש טעמא דקרא בכל דוכתא (ב"מ דף קטו.) והכא נמי יהיב טעמא לקרא ואשמעינן דהקפידה תורה [ר] לחזור שלא תפקע אחוזה מיורשיס לפי שיפה כח מוכר שאין נחלתו נפקעת שהרי חוזרת לו ביובל לפיכך לא חש ליפות כחו לגלות ולגאול לחצאין אבל מקדיש לפי שהורע כחו להפסיד נחלתו ביובל כדכתיב (ויקרא כז) והיה השדה בצאתו ביובל קדש וגו' ומתחלק לכהנים ייפה הכתוב כחו בתחלת פדיונו לגלות ולגאול לחצאין ומהכא אית לן למיגמר נמי מוכר בית בתבי ערי חומה דלוה וגואל וגואל לחצאין שהרי הורע כחו ליחלט בסוף שנה ולא יצא ביובל: **איתיביה.** דקתני סיפא מוכר בית בתבי ערי חומה יוכיח שאין לוה וגואל וכו': **מוכר שדה אחוזה הורע כחו ליגאל מיד.** עד שתהא שתי שנים ביד הלוקח כדכתיב (שם כה) במספר שני תבואות ימכר לך אין מכירה פחותה משתי שנים מעת לעת [ש] ואח"כ גואל בגרעון כסף כדכתיב (שם) לפי רוב השנים וחשב את שני ממכרו וגו' כמה שנים הם משלקחה עד היובל שהיה עתיד להחזיר לבעלים עשרים שנה ודמיה עשרים מנה הרי שקניית תבואות כל שנה במנה וכן יגרע לכל שנה שאכלה [ת] לפי גאולתו: הא

גאולתו גאולתו גמר. גראה לר"ת דלאו ג"ש גמורה היא אלא גלוי מילתא בעלמא הוא [א] דאי ג"ש גמורה היא א"כ מאי קאמר או דלמא לקולא אמרינן לחומרא לא אמרינן הא כיון דהוי ג"ש אין לקולא אין לחומרא אית לן למילף דאין ג"ש למחצה [ב] וכן משמע לקמיה גבי בתי ערי חומה [ג] קאמר היכא דגלי גלי והיכא דלא גלי לא גלי ואי ג"ש היא אפילו היכא דלא גלי נמי:

איתיביה. פי' מסיפא דקתני מוכר בית בתבי ערי חומה יוכיח שאינו לוה וגואל וגואל לחצאין ואם תאמר מאי פריך לרבי שמעון [ד] דילמא הך ברייתא אתיא כוותיה דרבי שמעון והא דקאמר לעיל גבי בתי ערי חומה שלוה וגואל וגואל לחצאין היינו בתר דרבי לן קרא במקדיש אם גאל יגאל אבל הך

זה הנמכר לעבודת כוכבים עצמה אמר ליה התם הא אהדריה קרא [ה] דתני דבי רבי ישמעאל הואיל והלך זה ונעשה כומר לעבודת כוכבים אימא לידחי אבן אחר הנופל תלמוד לומר [1] אחרי נמכר גאולה תהיה לו אחד מאחיו יגאלנו ואימא גאולה תהיה לו קולא לגביה אמרינן דנגאל והיכא דהוי חומרא אמרינן דאינו נגאל כדאמר קרא גבי השביח והכסיף דאזלינן לקולא: **ואו אמרת.** לעיל (דף יח.) גנזבו חמש מאות ושוה אלף לדברי הכל אינו נמכר אלמא ונמכר כולו ולא חצי משמע הכא נמי דכתיב (ויקרא כה) או השיגה ידו ונגאל כולו ולא חצי משמע: **משכחת לה לקולא.** דהויא לה הגאולה קולא גביה לטובתו ומשכחת לה לרעתו: **וכניה במאה.** קנאו במנה ויהיב ליה האי עבד בתר הכי חמשים בגאולת חצי אי אמרת הויא גאולה כי אייקר תו לא [ו] ברשות דמריה אייקר אלא פלגיה ואם בא עכשיו לגמור פדיונו יהיב ליה מאה ונפיק: **ואי אמרת אינו נגאל.** אייקר כוליה ברשות דמריה ויהיב ליה מאה וחמשין: **והא אמרת נתרבה כו'.** דהיכא דנשבח אין מחשבים לו אלא כשעת מקנתו: **דאייקר וזל ואייקר.** שקנהו במאתים והוזל ועמד על מנה וחזיב ליה כפי שניו ונתן לו חמשים ולא הספיק לגמור פדיונו עד שהוקר ועמד על מאתים: ה"ג במסקנא **ואי אמרת אינו נגאל לחצאין הכי מאה פקדון ניהו גביה יהיב ליה ניהליה ונפיק.** ול"ג והא אמרת נתמעט כספו כו': **ואי אמרת אינו נגאל לחצאין.** לא קנאן המלוה בתורת גאולה ועכשיו [פ] שהכסיף הוא עומד כוליה לפדותו והרי זוזי הוו פקדון גביה ויהיב להו ניהליה ונפיק: **המוכר בית בעיר חומה.** שהוא נגאל עד שנה ולא יותר [ע]: **נגאל לחצאין.** אם נתן חצי דמיו בתוך שנה מפריק פלגיה אז לא: **גאולתו.** ימיס תהיה גאולתו [פ]: **הילא דגלי.** בכדי גאולתו למימרא דכולה גאולה בעינן גלי: **והילא.** דלא כתיב בה כדי לא מייתינן ליה: **שלוה.** אם אין לו לוה מאחרים ונגאל מה שאין כן מוכר בשדה אחוזה דבעינן והשיגה ידו (ויקרא כה [ג]) [ק] משמע נמי שנגאל לחצאין: **ואם נגאל יגאל.** במקדיש שדה אחוזה: **לפי שמלינו בו'.** ר"ש דריש טעמא דקרא בכל דוכתא (ב"מ דף קטו.) והכא נמי יהיב טעמא לקרא ואשמעינן דהקפידה תורה [ר] לחזור שלא תפקע אחוזה מיורשיס לפי שיפה כח מוכר שאין נחלתו נפקעת שהרי חוזרת לו ביובל לפיכך לא חש ליפות כחו לגלות ולגאול

מסורת הש"ס

[א] עיין לעיל ל: [ע"ש סוגיא זו בארוכה שיעוייס], [ב] [גגיגים רש"ל לקמן בסמוך דמוקמ בר יפתק ל"ל גם הכא מוכרח למתוק], [ג] [בכתי"ל נוסף: דחמנא], [ד] [ר"ש ל"ז], [ה] [עריכין ל ע"ב], [ו] [געיל יח.], [ז] [בכתי"ל נוסף: ליה], [ח] ערכין ל:, [ט] [עי' תוס' חולין כב ע"ב ד"ה שיכול], [י] [בכתי"ל נוסף: שאינו יכול], [כ] [ויקרא כה, מז], [ל] [ערכין ל ע"ב], [מ] [ויקרא כה, נא], [נ] [בדפו"ר: בהשותיה. וכן בסמוך], [ס] [בדפו"ר: בשהכסיף], [ע] [שם, ל], [פ] [שם, כמ], [צ] [ערכין ל ע"ב], [ק] [בדפו"ר: ומשמע. וכל"ל. (רש"ש)], [ר] [בדפו"ר: לחזר שלא תפקע אחוזה מיורשיה ולפי שיפה וכו'], [ש] [ערכין כמ ע"ב], [ת] [כריתות כב ע"ב], [א] [בדל"ר דקתמר], [ב] [בדפו"ר: לר"ש. ונדל"ל לרב ששת],

תורה אור השלם

1. אַחֲרֵי נִמְכַּר גְּאֻלָּה תִּהְיֶה לּוֹ אֶחָד מֵאֶחָיו יִגְאָלֶנּוּ: ויקרא כה מה
2. אִם עוֹד רַבּוֹת בַּשָּׁנִים לְפִיהֶן יָשִׁיב גְּאֻלָּתוֹ מִכֶּסֶף מִקְנָתוֹ: ויקרא כה נא
3. וְאִם מְעַט נִשְׁאַר בַּשָּׁנִים עַד שְׁנַת הַיֹּבֵל וְחִשַּׁב לוֹ כְּפִי שָׁנָיו יָשִׁיב אֶת גְּאֻלָּתוֹ: ויקרא כה נב
4. וְאִישׁ כִּי לֹא יִהְיֶה לּוֹ גֹּאֵל וְהִשִּׂיגָה יָדוֹ וּמָצָא דֵּי גְאֻלָּתוֹ: ויקרא כה כו
5. וְאִם גָּאֹל יִגְאַל אֶת הַשָּׂדֶה הַמְקֻדָּישׁ אֹתוֹ וְיָסַף חֲמִשִּׁית כֶּסֶף עֶרְכְּךָ עָלָיו וְקָם לוֹ: ויקרא כז יט

גליון הש"ם

גמ' מלמד שלוה וגואל וגואל לחצאין. עיין ב"ב דף קג ע"א תד"ה ומאי וערכין דף לא ע"א תד"ה מני חדא:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה מוכר וכו' שאכלה לפני גאולתו:

מוסף תוספות

א. דעבדינן האי גאולתו כי האי. תוס' הכא"ש.

עין משפט נר מצוה

רג א מיי' פי"ח מהל' שמיטה ויובל הל' יח:
רד ב מיי' פ"ב מהל' עבדים הלכה ז:
רה ג מיי' שם הלכה י:
רו ד מיי' פ"ה מהל' ערכין הלכה ב סמג עשין קנד:
רז ה מיי' פי"א מהל' שמיטה הלכה טו:
רח ו מיי' שם הלכה יח:
רט ז מיי' פ"ד מהלכות ערכין הלכה ט [טעו]:
ר' ח מיי' פי"ב מהל' שמיטה הלכה ד:

מוסף רש"י

זה הנמכר לעבודת כוכבים עצמה. שהיה נעשה משרת לעבודת כוכבים לחטוב עצים ולשאוב מים (ערכין ל: וב"ה בב"ק קיג: וב"מ עא.). להיות לה שמש ולא לגאלות (ויקרא כד מז). אמר ליה. אביי לההוא מרבנן, התם הא אהדריה קרא. שיהו מרבמין עליו (ערכין שם). לידחי אבן. כלומר שלא יגאל לעולם (שם). נחמיר עליה. שאם נמכר במנה והשביח יחזב במאתים, או אם נמכר במאתים והכסיף יחזב במאתים כדכתיב מכסף מקנתו (שם). וכי יש שנים מרובות. שתהא שנה ימירה מחבירתה, דקאמר קרא אם עוד רבות בשנים, או שנה פחותה מחברתה (שם). אלא נתרבה כספו. הכי קאמר קרא אם יש ריבוי בכספו בשנים שהוא עומד בהן, כלומר מה שהשביחו יחזב גאולתו מכסף מקנתו, דאין מחשב אלא כמה שנמכר, ואם מעט נשאר עומד בהן, כגון שהכסיף, כפי שניו יחזב את גאולתו (שם). ואימא הכי קאמר. קרא, היכא דפלא ליה תרתי שני ופשו תרבעי עד יובל ליתיב ליה כמה שמגיע לארבע שנים מקנתו לפי חשבון שקנאו (שם). כפי שניו. לפי שנים שהיה עדיין חייב לעובדו ולאו בהכסיף והשביח משתעי קרא (שם). בבתי ערי חומה. בית בתוך עיר המוקפת חומה מימות יהושע בן נון (ויקרא כה כט). מלמד שלוה. מאחר, וגואל. ואם ילא יגאל לחצאין (שם).

[1] אחרי נמכר גאולה תהיה לו. אחד מאחיו יגאלנו. אחרי נמכר לעבודת כוכבים אינו נגאל אלא